

TAX POLICY JOURNAL

Tax Policy Bureau, Fiscal Policy Office

Edition 2, Volume 28 , September 2023

มาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมบรรจุกภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ

ปัญหาขยะพลาสติกเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นสะสมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานและต้องเร่งแก้ไข โดยในปี พ.ศ. 2561 คณะรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2561 มอบหมายให้กระทรวงการคลังดำเนินการประกาศใช้ มาตรการการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรม ชีวภาพตามความเหมาะสม และให้กระทรวงการคลัง ร่วมกับกระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณานำแนวทางกำหนดมาตรการทางการเงินและ การคลังในการสนับสนุนผู้ประกอบการหรือประชาชน ลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติกที่จะกลายเป็นขยะตกค้าง ที่ย่อยสลายได้ยาก โดยได้มีการประชุมร่วมกันระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีมติเห็นชอบกำหนดมาตรการ จูงใจด้านภาษีสำหรับผู้ผลิตบรรจุกภัณฑ์ชีวภาพ ที่ย่อยสลายได้ง่ายตามธรรมชาติ โดยการออกมาตรการ ภาษีเพื่อส่งเสริมบรรจุกภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ ทางชีวภาพ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะขยะพลาสติก และจะช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรม ชีวภาพของไทยในคราวเดียวกัน

Inside This Issue

โดย

นางสาววันทนา ไสสอาด
เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ กองนโยบายภาษี
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ผู้เขียนขอขอบคุณ

นางสาวกาญจนา ตั้งปรกรณ์
ผู้อำนวยการกองนโยบายภาษี
นางสาวเอม เจริญทองตระกูล
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
พัฒนาโครงสร้างระบบภาษี
นายครรชิต คุณากร
ผู้อำนวยการส่วนนวัตกรรมด้านภาษี
สำหรับคำแนะนำ

1. พลาสติกชีวภาพคืออะไร

ปัจจุบันพลาสติกเป็นวัสดุที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตเป็นอย่างมาก ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการผลิต การอุปโภคและการบริโภค มีการนำพลาสติกมาใช้ประโยชน์มาเป็นระยะเวลายาวนาน จนในที่สุดได้มีการพิสูจน์ว่า พลาสติกส่วนใหญ่ที่ผลิตออกมาใช้งานมีอายุการคงอยู่ที่ไม่ถ่อย่อยสลายลงตามกาลเวลา ซึ่งอาจจะยาวนานกว่า 400 ปี พลาสติกเหล่านี้ผลิตขึ้นจากกระบวนการเคมีที่นำเอาปิโตรเลียมมาผ่านกระบวนการกลั่นและดำเนินการ จึงทำให้มีการคิดค้นการผลิตพลาสติกที่สามารถย่อยสลายได้ นอกจากนี้การวิจัยคิดค้นกระบวนการผลิตพลาสติกได้สรรหากรรมวิธีนำวัสดุจากผลิตภัณฑ์เหลือใช้ทางการเกษตรหรือผลผลิตทางการเกษตรมาใช้เป็นสารตั้งต้นการผลิตพลาสติกเพื่อทดแทนพลาสติกที่ผลิตขึ้นจากกระบวนการปิโตรเคมี

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการพิจารณาถึงปัญหาในการย่อยสลายของพลาสติกที่เป็นขยะแล้ว จึงมีกระบวนการคิดค้นหาวิธีที่จะทำให้พลาสติกสามารถย่อยสลายได้ เพื่อลดปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมายและต่อเนื่อง

พลาสติกชีวภาพ (Bioplastic) จึงเกิดขึ้น โดยอาจเป็นพลาสติกที่ผลิตขึ้นจากพืช (Bio base) หรือจากปิโตรเคมี (Petro base) ซึ่งในขั้นตอนการผลิตถูกทำให้ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ กล่าวคือ ตัวโมเลกุลของพลาสติกสามารถแตกสลายจนเหลือเพียงธาตุที่เป็นธรรมชาติและไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งมีชีวิต โดยกระบวนการนี้ที่เรียกว่า การย่อยสลายทางชีวภาพ (Compostable) ผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพนี้หากย่อยสลายได้สมบูรณ์จะเป็นสารคาร์บอนไดออกไซด์ น้ำ มวลชีวภาพ สารประกอบอินทรีย์ จึงถือเป็นหนึ่งในนวัตกรรมที่ควรได้รับการสนับสนุนและเป็นทางเลือกของการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ทดแทนพลาสติกประเภทเดิมที่สลายตัวไม่ได้ทางชีวภาพ (Non - compostable)

ในการพิจารณานำพลาสติกชีวภาพที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพมาใช้ประโยชน์ต้องการมุ่งเน้นที่จะใช้พลาสติกที่สังเคราะห์จากพืช (Bio base) ซึ่งเป็นพลาสติกที่ถูกผลิตจากวัตถุดิบทางธรรมชาติที่สามารถปลูกทดแทนได้ เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น เพราะจะเป็นการสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมชีวภาพของประเทศ แต่ในทางปฏิบัติ เนื่องจากพลาสติกที่มาจากปิโตรเลียม (Petro base) สามารถถูกผลิตให้เป็นผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพได้เช่นกัน ประกอบกับพลาสติกที่ผลิตจากพลาสติกชีวภาพ (Bio base) อาจมีราคาต้นทุนที่สูงกว่าพลาสติกที่มาจากปิโตรเลียม (Petro base) ทำให้ผู้บริโภคอาจไม่มีแรงจูงใจในการหันมาใช้พลาสติกจากปิโตรเลียม (Petro base) เท่าที่ควร จึงต้องส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพทั้งสองชนิดควบคู่กัน

2. เหตุผลและความจำเป็นในการออกมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ

ประเทศไทยให้การสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และได้วางเป้าประสงค์โดยการผลักดันให้ประเทศไทยเป็น Bio Hub of ASEAN ภายในปี พ.ศ. 2570 ดังนั้น การสนับสนุนพลาสติกชีวภาพถือเป็นผลิตภัณฑ์เป้าหมายตามมาตรการพัฒนาอุตสาหกรรมชีวภาพของไทย ปี พ.ศ. 2561 - 2570 ของกระทรวงอุตสาหกรรม และเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย New S-Curve นอกจากนี้ ยังเป็นทางเลือกของการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้ทดแทนพลาสติกประเภทเดิมที่สลายตัวไม่ได้ทางชีวภาพ (Non - compostable) และสามารถลดปัญหาขยะพลาสติก ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพทดแทนพลาสติกทั่วไป

3. สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อส่งเสริมบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ

กระทรวงการคลังโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้ริเริ่มมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ โดยได้ผลักดันให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 702) พ.ศ. 2563 กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพตามประเภทที่กำหนด และได้รับใบรับรองผลิตภัณฑ์จากสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) สำหรับการนำไปใช้สามารถหักรายจ่ายจากการซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ได้ 1.25 เท่า ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ซื้อตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564 ซึ่งจะช่วยลดปริมาณขยะพลาสติก ณ แหล่งกำเนิด

3.1 วัตถุประสงค์

ช่วยให้ผู้ประกอบการที่ใช้สินค้าพลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพเกิดแรงจูงใจในการซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพและ ผู้บริโภคเกิดความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม และกลับมาใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

3.2 สารสำคัญของมาตรการ

3.2.1 ผู้รับสิทธิประโยชน์ : นิติบุคคล เช่น ผู้ประกอบการค้าปลีกขนาดกลางและขนาดใหญ่ ธุรกิจบริการประเภทโรงแรม ร้านอาหารของกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ที่ได้รับใบกำกับภาษีจากนิติบุคคล ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ

3.2.2 สิทธิประโยชน์ : ผู้รับสิทธิประโยชน์สามารถหักค่าใช้จ่ายเงินได้นิติบุคคลเป็นจำนวน 1.25 เท่า ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายจากการซื้อบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ

3.2.3 ระยะเวลา : 3 รอบบัญชี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2564

อย่างไรก็ดี เนื่องจากการออกมาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพมีระยะเวลาในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นเวลา 3 ปี ผู้ประกอบการที่มีความประสงค์จะใช้สินค้าที่เป็นพลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพต้องการให้มีการขยายระยะเวลาการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี กรมสรรพากรจึงได้พิจารณาต่ออายุมาตรการดังกล่าวอีก 3 ปี โดยตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 749) พ.ศ. 2565 เล่ม 139 ตอนที่ 38 ก ประกาศ ณ วันที่ 14 มิถุนายน 2565 มีผลสำหรับรายจ่ายที่ได้จ่ายไปตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567

3.2.4 ประเภทบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ : จำนวน 11 ประเภท ประกอบด้วย (1) ถุงหูหิ้ว (2) ถุงขยะ (3) แก้วพลาสติก (4) จาน ชาม ถาดพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (5) ช้อน ส้อม มีดพลาสติก (6) หลอดพลาสติก (7) ถุงพลาสติก สำหรับเพาะชำ (8) फिल्मคลุมหน้าดิน (9) ขวดพลาสติก (10) ฝาแก้วน้ำ และ (11) फिल्मปิดฝาแก้ว

4. ประกาศที่เกี่ยวข้อง

4.1 ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับ 425) เรื่อง กำหนดประเภทหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับเงินได้ที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2565 โดยประกาศนี้ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2565 เป็นต้นไป

กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ตามประกาศนี้ ต้องซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ ตามประเภทที่กำหนด 11 ประเภท

4.2 ประกาศสำนักงานเศรษฐกิจจุลอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2565 ได้กำหนดความหมายของผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพที่ย่อยสลายได้ ดังนี้

“ข้อ 1.1 ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้หมายความว่า ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่เมื่อนำไปผ่านกระบวนการหมักทางชีวภาพ (biological processes during composting) แล้วได้คาร์บอนไดออกไซด์ น้ำ สารประกอบอินทรีย์ มวลชีวภาพ และต้องไม่มีส่วนของพลาสติกเหลือที่มองเห็นด้วยตาเปล่า หรือสารพิษเหลืออยู่ โดยพลาสติกที่สลายตัวได้ด้วยกระบวนการนี้ต้องมีอัตราการสลายตัวได้เทียบกับ “เซลล์ูลอส” รวมทั้ง กำหนดรายละเอียดหลักเกณฑ์ วิธีการรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ เพื่อสำนักงานเศรษฐกิจจุลอุตสาหกรรม (สศอ.) ใช้ปฏิบัติในการออกใบรับรองให้กับผู้ผลิต (Converter) ที่ผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ โดยผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพตามประกาศ สศอ. ดังกล่าว จะต้องผลิตขึ้นภายในประเทศไทยและต้องสลายตัวได้ทางชีวภาพ (Compostable)

5. ผลการดำเนินงาน

ปัจจุบัน สศอ. ออกใบรับรองผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพจากผู้ประกอบการที่ยื่นขอใบรับรองจำนวน 7 ราย รวมทั้งสิ้น 101 ใบรับรอง แบ่งได้ ดังนี้

(1) ผลการดำเนินงานปี 2562 - 2564
มีการออกใบรับรองพลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 702) พ.ศ. 2563 จำนวน 72 ใบรับรอง

(2) ผลการดำเนินงาน ปี 2565 - 2567
มีการออกใบรับรองพลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 749) พ.ศ. 2565 จำนวน 29 ใบรับรอง

นอกจากนี้ สศอ. ได้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เพื่อให้เกิดการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาขยะพลาสติกเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นสะสมเป็นระยะเวลานาน และหน่วยงานต่าง ๆ ได้พยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการนำผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพมาใช้ทดแทนผลิตภัณฑ์พลาสติกทั่วไปที่ย่อยสลายได้ยากจะช่วยสนับสนุนการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย และทำให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ซึ่งมีผลในการช่วยลดปัญหาโลกร้อนด้วย แต่เนื่องจากต้นทุนของผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพสูง ทำให้มีราคาจำหน่ายสูงกว่าผลิตภัณฑ์พลาสติกทั่วไปและความทนทานมีน้อยกว่าผลิตภัณฑ์พลาสติกทั่วไป จึงต้องมีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพกันต่อไป รวมทั้งประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พลาสติกชีวภาพ จึงต้องมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างองค์ความรู้และการยอมรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

1. ศราวุธ พรหมพันท้าว (ปี 2565) , ผลงานทางวิชาการหมายเลข 1 เรื่อง การแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกผ่านมาตรการภาษี เพื่อส่งเสริมบรรจุภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายได้เองทางชีวภาพ , สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง .

* ข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความเห็นของหน่วยงาน